बुकर टी. वाशिंगटन

विलियम वाइज़

मराठी: अश्विनी बर्वे

गृहयुद्धापूर्वी, दक्षिण अमेरिकन भागात निग्रो लोक गुलाम होते. बुकर टी. वॉशिंग्टन यांना त्यांच्या गोऱ्या मालकासाठी कठोर परिश्रम करावे लागत होते. युद्धानंतर, बुकर रात्री शाळेत जाऊ शकले. ते इतर निग्रो लोकांना शिकवण्यासाठी शिक्षक झाले. नंतर, ते स्वतः निग्रो लोकांनी चालवलेल्या अमेरिकेतील पहिल्या शाळेचा प्राचार्य झाले. हे वाचण्यास सोपे चरित्र एका महान माणसाबद्दल आहे जो गुलाम म्हणून जन्माला आला होता परंतु त्याने आपल्या लोकांना गुलामगिरीतून मुक्त करण्यास मदत केली.

बुकर टी. वाशिंगटन

विलियम वाइज़

मराठी: अश्विनी बर्वे

बुकर टी. वाशिंगटन

बुकर टी. वॉशिंग्टन यांचा जन्म १८५८ मध्ये व्हर्जिनिया येथे झाला. त्यांनी त्याच्या वडिलांना कधीच बघितले नाही. तो त्याच्या आई, एका मोठ्या भावा आणि एका बहिणीसोबत राहत होता. त्यांचे घर म्हणजे मळ्यातील एक लहान, झोपडी होती.

बुकर आणि त्याचे कुटुंब गुलाम होते. हा मळा एका गोऱ्या माणसाच्या मालकीचा होता. १८५८ मध्ये, दक्षिण अमेरिकेतील अनेक निग्रो लोक गुलाम होते. उत्तरेकडील अमेरिकन भागात राहणारे निग्रो लोक स्वतंत्र होते.

बुकर आणि त्याच्या कुटुंबासाठी राहणे सोपे किंवा आनंददायी नव्हते. त्यांच्या छोट्याशा झोपडीत हिवाळ्यात गोठवणारे थंड आणि उन्हाळ्यात गुदमरून टाकणारे गरम असायचे.

झोपडीमध्ये बेड नव्हते. बुकर आणि त्याचे कुटुंब रात्री जमिनीवर झोपत.

मळ्यातील सर्व गुलामांना कठोर परिश्रम करावे लागत होते. जसजसे तो मोठा होत गेला तसतसे बुकरलाही कठोर परिश्रम करावे लागत होते.

कधीकधी तो बादलीत पाणी भरायचा. तो जड बादली शेतात काम करणाऱ्या मजुरांकडे घेऊन जायचा.

कधीकधी तो धान्य दळण्यासाठी गिरणीत घेऊन जायचा. गिरणी मळ्यापासून तीन मैल अंतरावर होती. तो परत येईपर्यंत अंधार झालेला असायचा. बुकरला त्या काळोख्या जंगलातून एकट्याने सायकल चालवायला भीती वाटत होती. पण त्याला ते करावेच लागले. मळ्यात परत जाण्यासाठी दुसरा कोणताही मार्ग नव्हता.

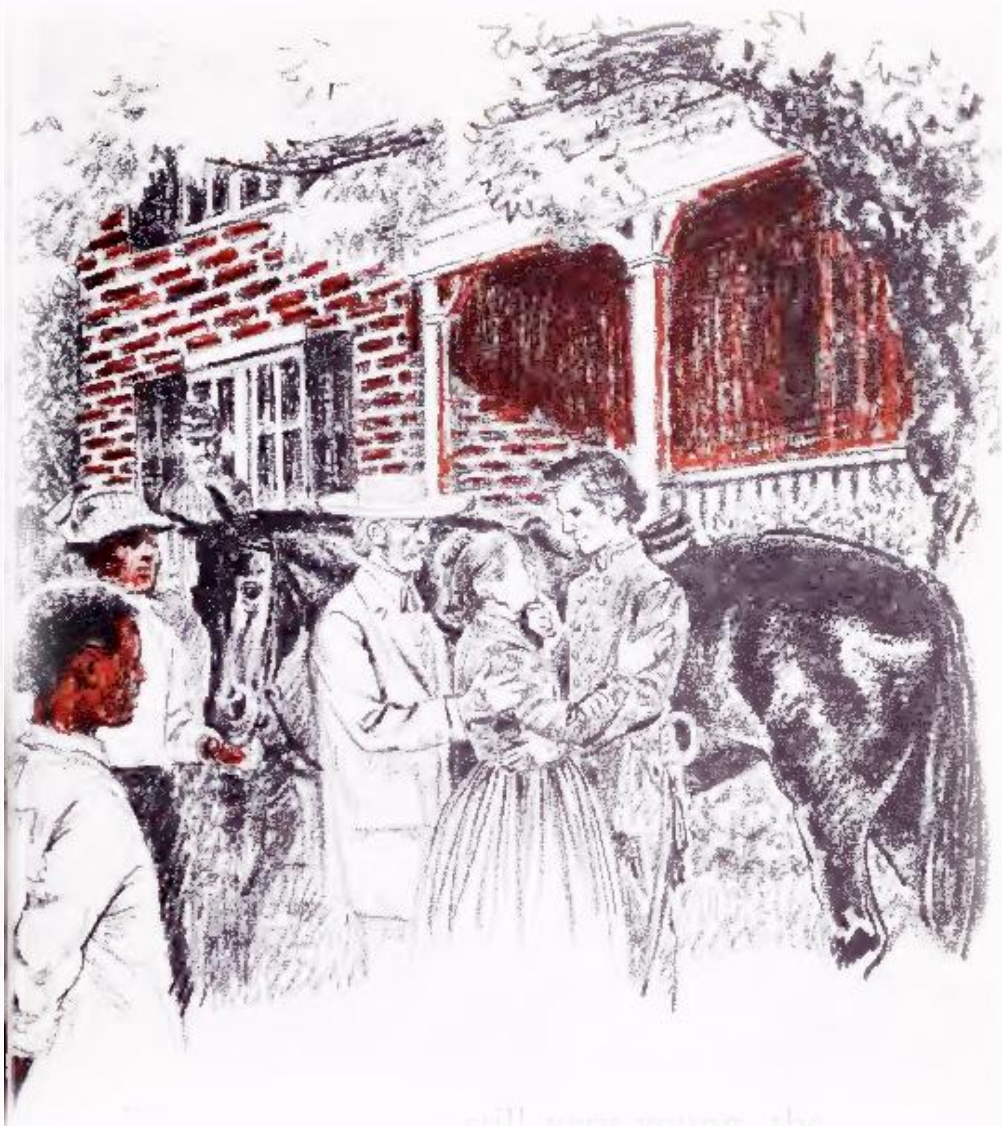
त्या बागेच्या मालकाची एक लहान मुलगी शाळेत जात होती. एके दिवशी, बुकरला तिची पुस्तके घेऊन जाण्यास सांगण्यात आले. जेव्हा ते शाळेत आले तेव्हा ती मुलगी वर्गात गेली.

बुकरला बाहेर थांबावे लागले. दक्षिणेत, निग्रो मुले शाळेत जाऊ शकत नव्हती. यामुळे, दक्षिणेतले बहुतेक निग्रो वाचू शकत नव्हते. अनेकांना स्वतःचे नावही लिहिता येत नव्हते.

बुकर दाराजवळ उभा राहिला आणि आत डोकावून बघू लागला. त्याने ती लहान मुलगी आणि इतर गोरी मुले त्यांचे शाळेचे काम करताना पाहिली. त्या दिवसापासून त्याला शाळेत जायचे होते. त्याला लिहायला आणि वाचायलाही शिकायचे होते.

बुकर खूप लहान असताना अमेरिकन यादवी युद्ध सुरू झाले होते. लोक अनेक कारणांसाठी युद्धे लढतात. उत्तर आणि दक्षिणेकडे यादवी युद्ध लढण्याची अनेक कारणे होती.

. एक कारण म्हणजे उत्तरेकडील राज्ये अमेरिकेतील निग्रो लोकांना मुक्त करू इच्छित होती. त्यांना गुलामगिरी रद्द करायची होती.

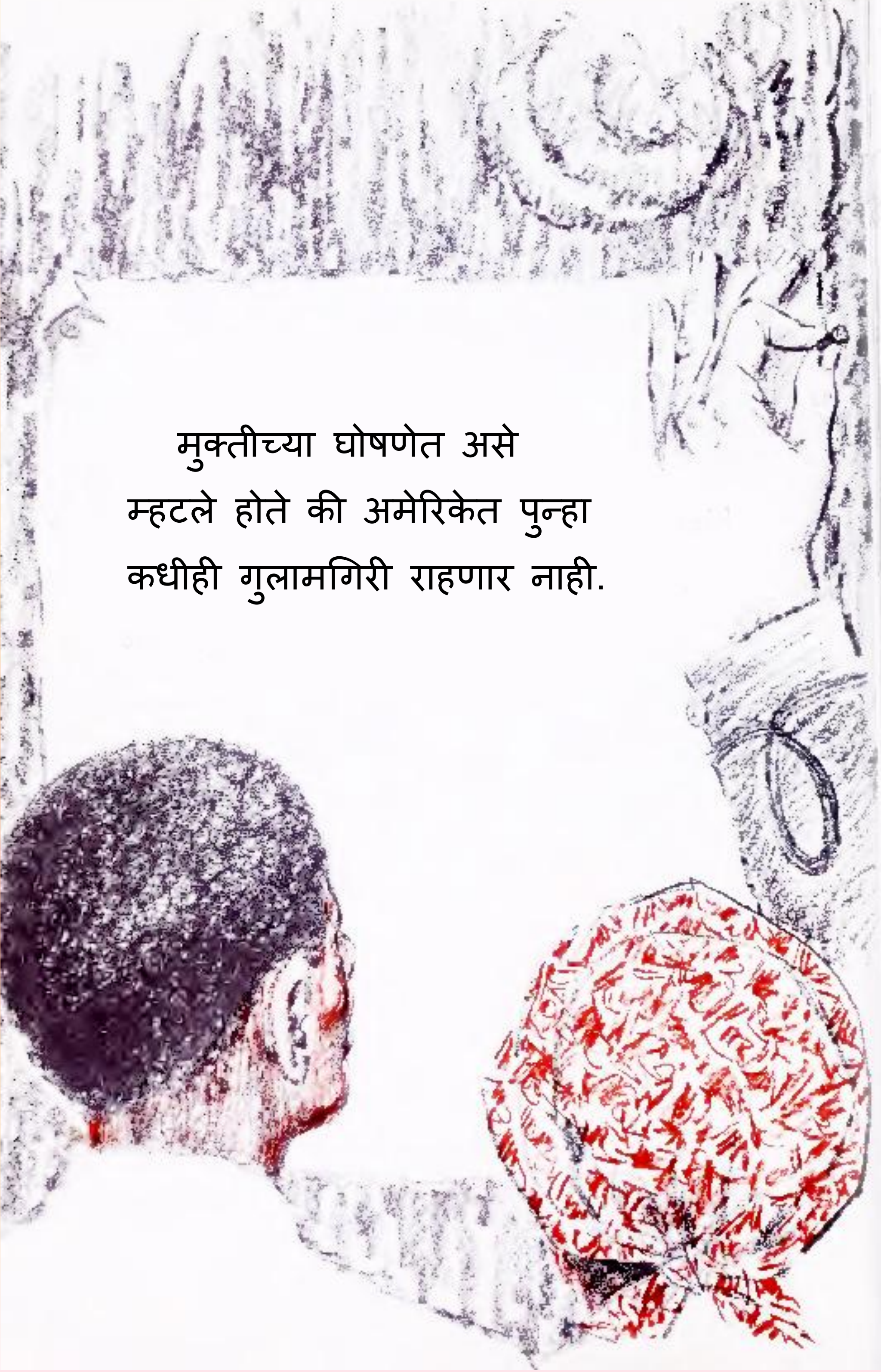
दक्षिणेकडील राज्ये गुलाम ठेवू इच्छित होती. आणि यामुळे चार भयानक वर्षे युद्ध झाले.

एका सकाळी, जेव्हा बुकर सात वर्षांचा होता, तेव्हा मळ्यातील सर्व गुलामांना कामावरून बोलावण्यात आले आणि ते मळ्याचा मालक राहत असलेल्या घरात गेले.

बागायतदार म्हणाला की युद्‌ध संपले आहे. उत्तरेचा विजय झाला आहे. एक उत्तरेकडील सैनिक तिथे होता. त्याने एक लांबलचक पत्रक वाचले. ते राष्ट्राध्यक्ष अब्राहम लिंकन यांनी लिहिलेले मुक्ती घोषणापत्र होते.

मुक्तीच्या घोषणेत असे म्हटले होते की अमेरिकेत पुन्हा कधीही गुलामगिरी राहणार नाही.

कोणताही पुरूष, स्त्री किंवा मूल पुन्हा कधीही दुसऱ्याचे गुलाम होणार नाही. दक्षिणेतील निग्रो लोक आता मुक्त झाले होते.

क्षणभर, मळ्यातील सर्व निग्रो लोकांना आनंदाने भरून आले.. बुकरच्या आईने सांगितले की हा तो दिवस होता जो तिला नेहमीच पहायचा होता. ती इतकी आनंदी होती की ती रडली.

पण लवकरच बुकर आणि त्याचे कुटुंब निराश झाले. त्यांना माहित होते की त्यांचे त्रास अजून संपलेले नाहीत. आता ते मुक्त झाले आहेत, त्यांना अशा गोष्टींबद्दल विचार करावा लागला ज्यांचा त्यांनी यापूर्वी कधीही विचार केला नव्हता.

आता त्यांना कुठे राहायचे याचा विचार करायचा होता. आता त्यांना कोणते काम करायचे याचा विचार करायचा होता.

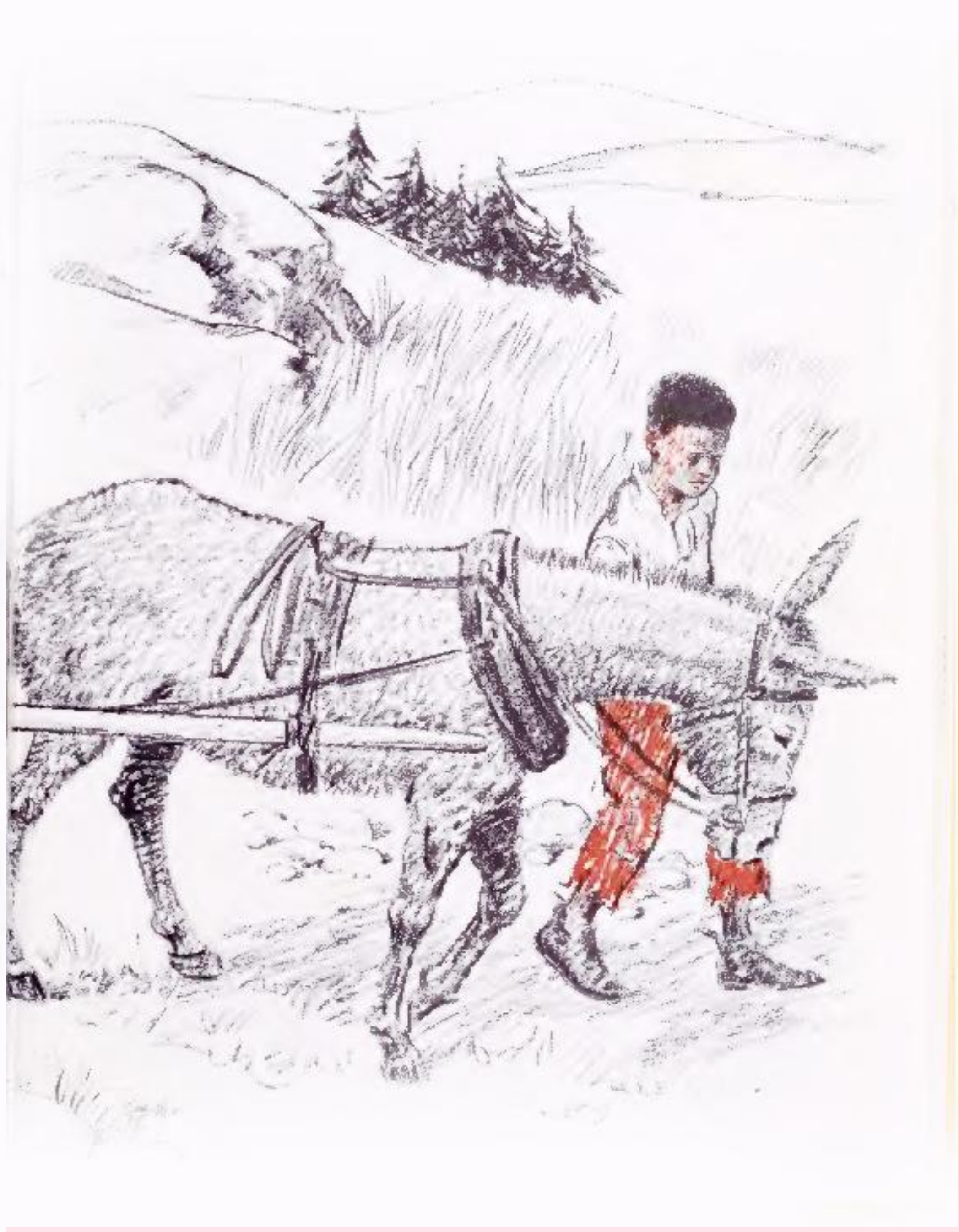

त्यांना अन्न आणि कपडे खरेदी करण्यासाठी पैशांची आवश्यकता असेल. मोफत लोकांना स्वतःसाठी खरेदी कराव्या लागणाऱ्या इतर सर्व गोष्टी खरेदी करण्यासाठी त्यांना पैशांची आवश्यकता असेल.

कालांतराने, बुकरच्या आईला कळले की त्यांना पश्चिम व्हर्जिनियामध्ये काम मिळू शकते. त्यांनी त्यांचे काही सामान एका गाडीत भरले, गाडीला खेचर बसवले आणि डोंगराळ रस्त्यावरून निघाले.

तो एक लांबचा प्रवास होता. बुकर बहुतेक प्रवास गाडीसोबत चालत गेला.

जेव्हा ते वेस्ट व्हर्जिनियाला आले तेव्हा बुकरला एका कोळशाच्या खाणीत काम मिळाले. खाण खूप अंधारी होती. खाण खूप घाणेरडी होती.

मुलासाठी हे खूप कठीण काम होते. पण बुकरला माहित होते की त्याच्या आईला त्याने कमावलेल्या प्रत्येक पैशाची गरज आहे. म्हणून, बुकर पहाटेपासून संध्याकाळपर्यंत कोळशाच्या खाणीत काम करत असे.

तथापि, बुकरला अजूनही शाळेत जायचे होते. त्याच्या आईलाही त्याने जावे असे वाटत होते. म्हणून तो कोळशाच्या खाणीतील कामानंतर रात्री शाळेत जायचा.

शाळेत फक्त एकच शिक्षक होता. शाळेत फक्त दोन किंवा तीन पुस्तके होती.

Some of the students were children

तिथे काही मुले होती. विद्यार्थी असे मुले आणि मुली होते जे यापूर्वी कधीही शाळेत गेले नव्हते.

बुकरने त्या छोट्याशा शाळेत जितके शिकता येईल तितके शिकले. मग, एका दुपारी, त्याने कोळशाच्या खाणीत दोन माणसांना बोलताना ऐकले. ते व्हर्जिनियामधील एका मोठ्या शाळेबद्दल, हॅम्प्टन इन्स्टिट्यूटबद्दल बोलत होते.

त्या माणसांनी सांगितले की हॅम्प्टन इन्स्टिट्यूट फक्त निग्रो मुलांसाठी आहे. बुकरसारखा गरीब मुलगा तिथे जाऊ शकतो. तो स्थानिक शाळेपेक्षा तिथे जास्त शिकू शकतो.

त्या रात्री, बुकरने त्याच्या आईला जे ऐकले ते सांगितले. त्याने सांगितले की त्याला हॅम्प्टन इन्स्टिट्यूटमध्ये जायचे आहे, जरी ते खूप दूर होते.

दोन वर्षे, बुकरने शक्य तितके पैसे वाचवले. त्याच्या कुटुंबाने त्याला मदत करण्याचा प्रयत्न केला. शहरातील इतर निग्रो लोकांनीही काही मदत केली. त्यांनी त्याला थोडे पैसे दिले. त्यांच्याजवळ फक्त तेवढेच द्यायला होते.

शेवटी, घर सोडण्याची वेळ आली. त्याने त्याच्या मित्रांना आणि कुटुंबाला निरोप दिला. त्याची आई म्हातारी आणि आजारी होती. बुकरला माहित नव्हते की तो तिला पुन्हा कधी भेटेल की नाही.

प्रवासाचा पहिला भाग त्याने स्टेजकोचने पार केला. डोंगरात अतिशय थंडी होती, रात्री, स्टेजकोच एका लहान हॉटेलमध्ये थांबवले. हॉटेल मालकाने बुकरला खोली देण्यास नकार दिला, कारण त्याने म्हटले की त्याच्या हॉटेलमध्ये कोणताही निग्रो झोपू शकत नाही.

बुकर रात्रभर बाहेर फिरत होता, उबदार राहण्याचा प्रयत्न करत होता. त्याने आधी ऐकले होते की अमेरिकेतील काही गोरे लोक निग्रो लोकांचा द्वेष करतात. पण पहिल्यांदाच त्याला समोरासमोर असा द्वेष जाणवत होता.

पर्वत ओलांडल्यानंतर, बुकर रिचमंडला जाणाऱ्या ट्रेनमध्ये चढला. जेव्हा तो शहरात पोहोचला तेव्हा त्याच्याकडे पैसे नव्हते. तो शहरात फिरला. त्याला दुकानाच्या खिडकीत काही सुंदर सफरचंदाचे केक दिसले. पण ते खरेदी करण्यासाठी त्याच्याकडे पुरेसे पैसे नव्हते.

अंधार पडताच तो एका उंच लाकडी पुलावर पोहोचला. थकलेला आणि भुकेलेला, तो पुलाखालून रेंगाळत गेला. झोपी जाण्यापूर्वी त्याला शेवटचा आवाज ऐकू आला तो म्हणजे त्याच्या डोक्यावरील लाकडी पुलावरून चालणाऱ्या लोकांचा आवाज.

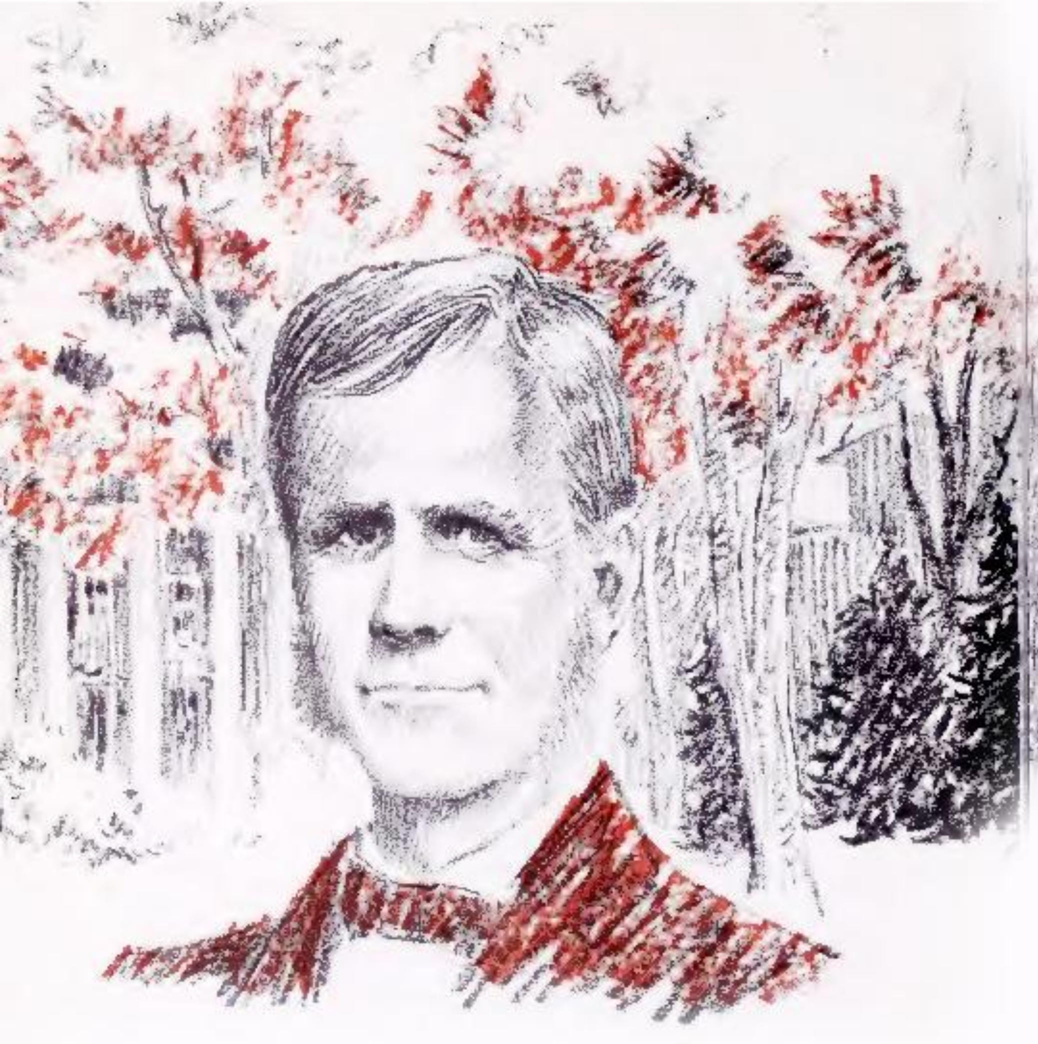

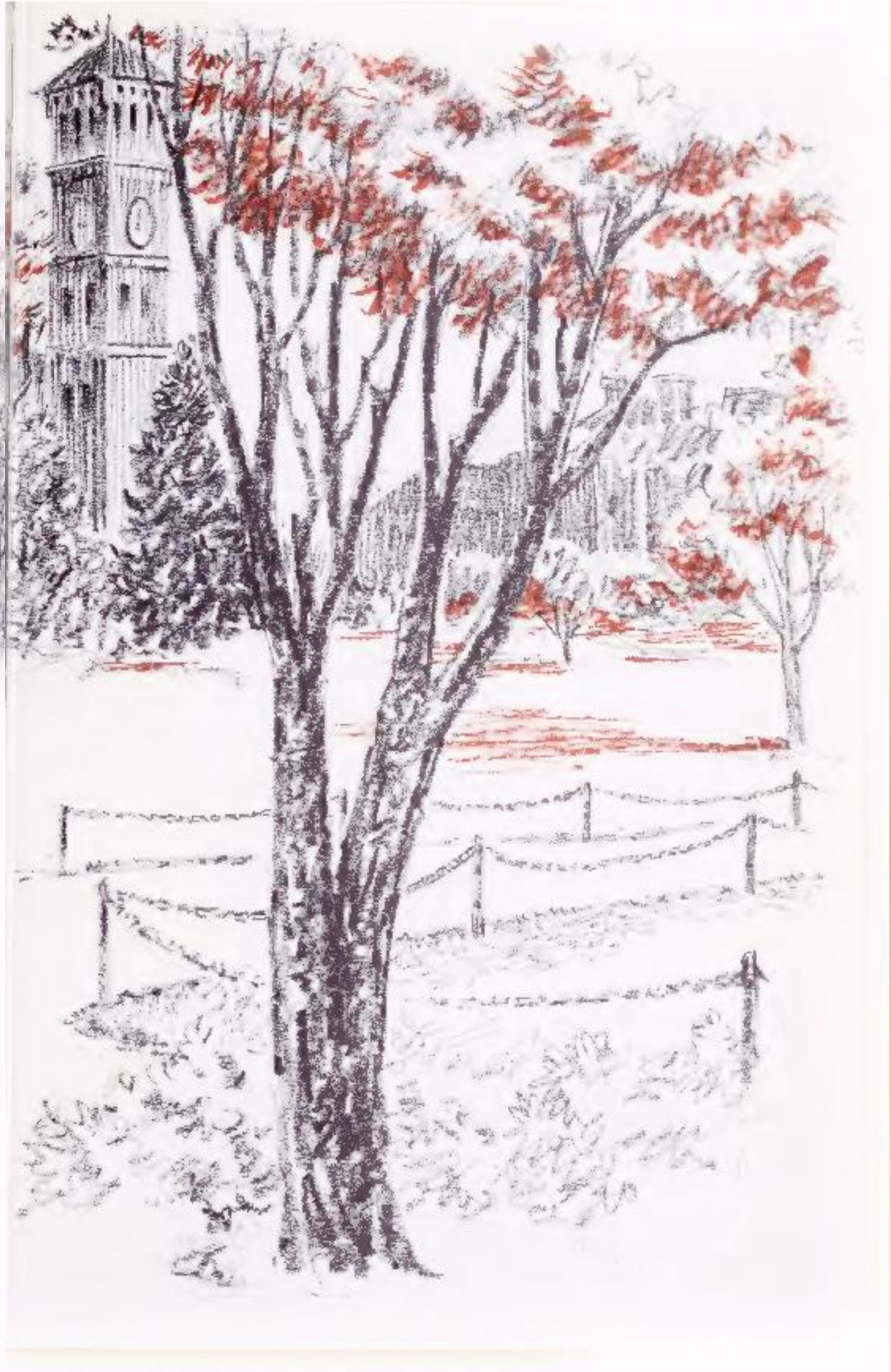
दुसऱ्या दिवशी त्याला पाण्याच्या काठावर एक जहाज दिसले. कॅप्टनने सांगितले की त्याला जहाजावर जड क्रेट वाहून नेण्याचे काम मिळू शकते.

बुकरने आठवडाभर असेच काम केले. पैसे वाचवण्यासाठी तो दररोज रात्री त्याच लाकडी पुलाखाली झोपायचा. आठवड्याच्या अखेरीस, त्याने हॅम्प्टन इन्स्टिट्यूटला ट्रेनने जाण्यासाठी पुरेसे पैसे वाचवले होते.

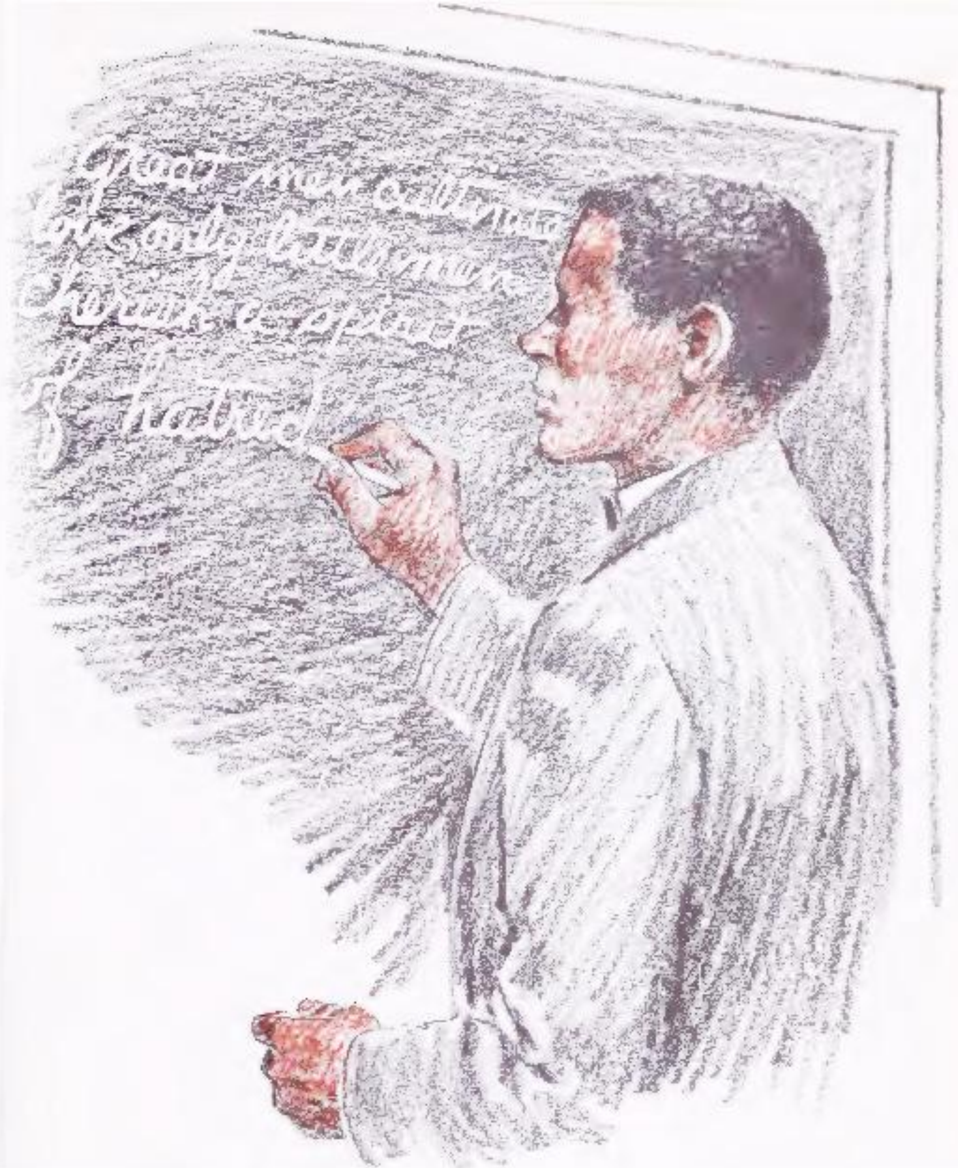
हॅम्प्टन इन्स्टिट्यूट जनरल सॅम्युअल सी. आर्मस्ट्राँग चालवत होते. गृहयुद्धादरम्यान, जनरल उत्तरेकडील सैनिक होता. आता, तो दक्षिणेतील गोरे आणि निग्रो लोकांना शक्य तितकी मदत करू इच्छित होता.

कर टी. वॉशिंग्टन तीन वर्षे हॅम्प्टन येथे राहिले. त्यांनी कठीण पुस्तके वाचायला शिकले. त्यांनी अस्खलितपणे बोलणे आणि इतरांना त्यांचे ऐकायला लावणे शिकले.

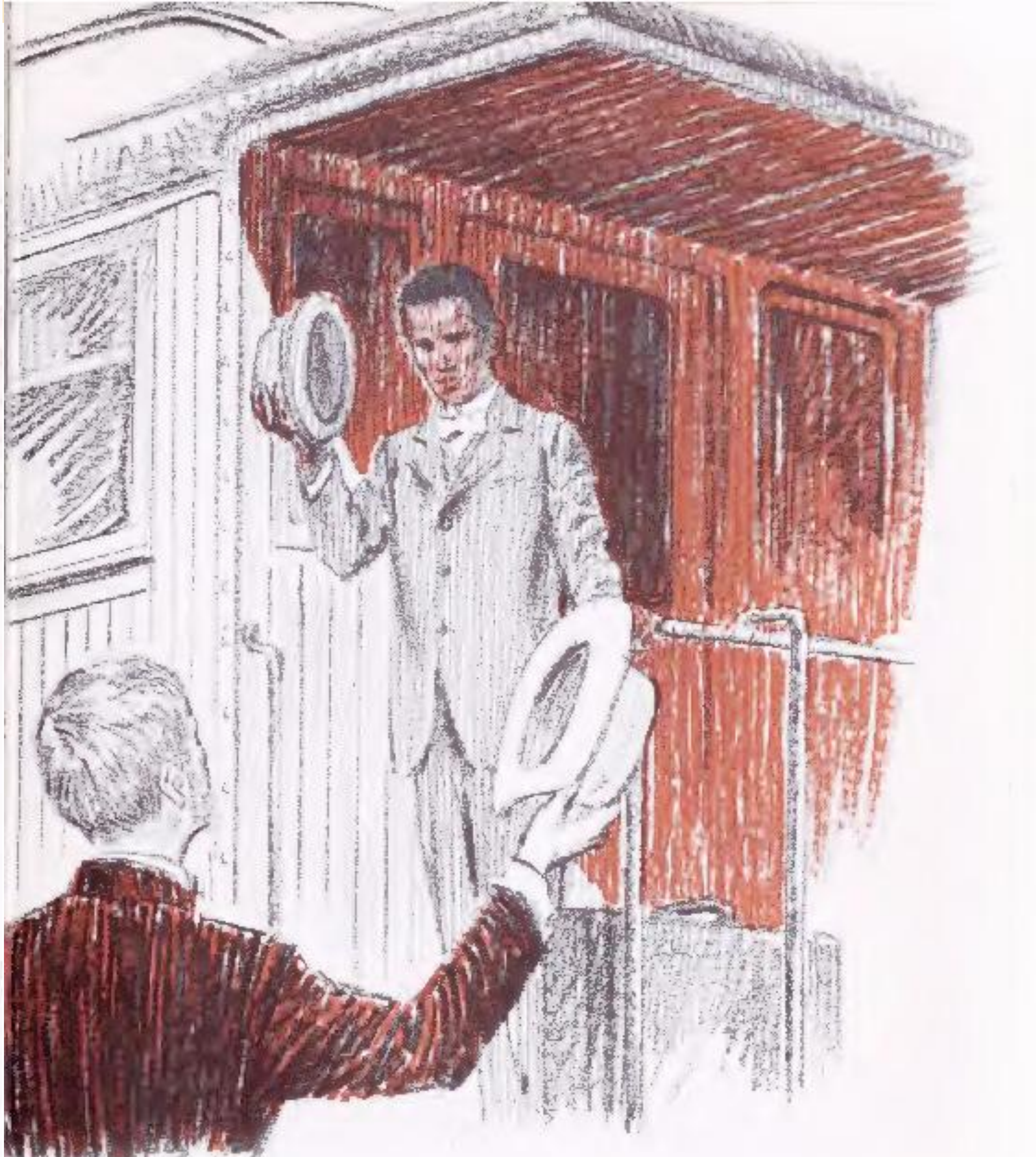

हॅम्प्टनमध्ये, त्याने आणखी एक गोष्ट शिकली: तो शिक्षक बनेल आणि इतर निग्रो लोकांना जगात एक चांगले स्थान शोधण्यास मदत करेल.

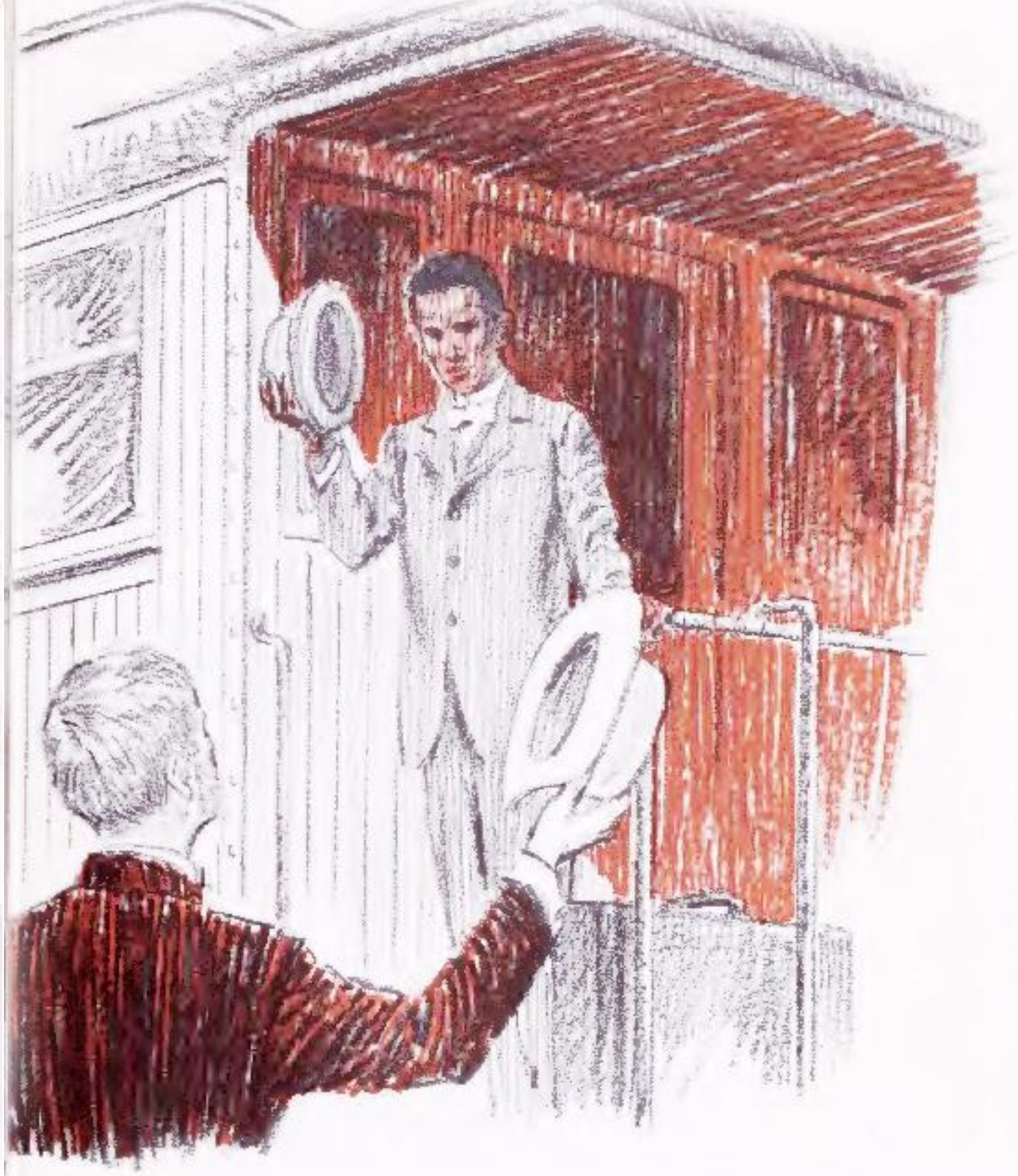
त्यांनी वेस्ट व्हर्जिनियामध्ये दोन वर्षे शाळेत शिक्षक म्हणून काम केले. त्यानंतर जनरल आर्मस्ट्राँग यांनी त्यांना हॅम्प्टनला परत येऊन तिथे रात्रीची शाळा चालवण्यास सांगितले.

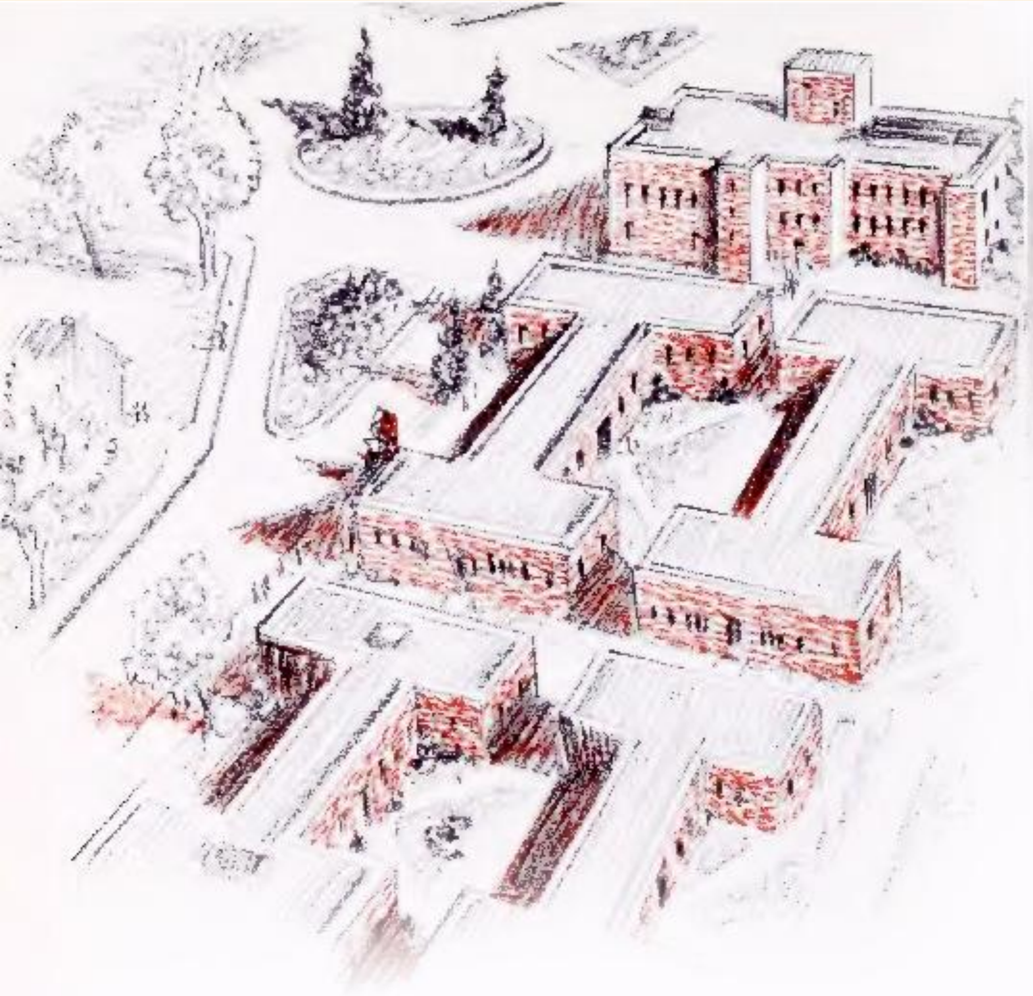
जनरलने सांगितले की तो त्याच्या सर्वोत्तम शिक्षकांपैकी एकाला पाठवेल. त्याने बुकर टी. वॉशिंग्टनला पाठवले.

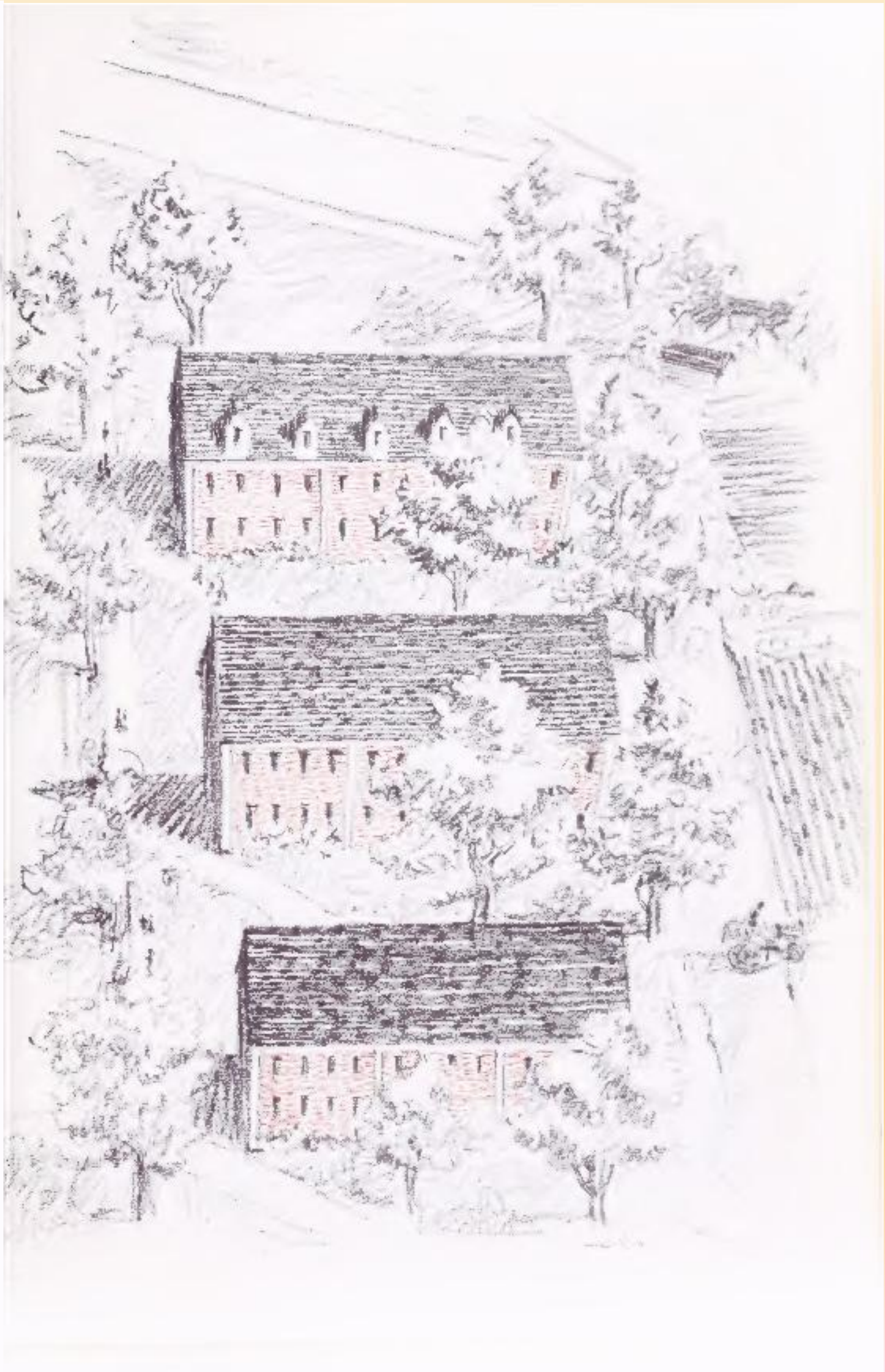
एके दिवशी जनरलला एक पत्र आले. त्यात लिहिले होते की अलाबामातील टस्केगी येथे निग्रो लोकांसाठी एक नवीन शाळा सुरू होणार आहे. जनरल मदत करतील का? ते हॅम्प्टनमधील त्यांच्या एका शिक्षकाची नवीन शाळेचे प्रमुख म्हणून नियुक्ती करतील का?

जनरलने सांगितले की तो त्याच्या सर्वोत्तम शिक्षकांपैकी एकाला पाठवेल. त्याने बुकर टी. वॉशिंग्टनला पाठवले..

बुकर टी. वॉशिंग्टन हे त्यांच्या मृत्यूपर्यंत टस्केगी स्कूलचे प्रमुख राहिले. टस्केगी इन्स्टिट्यूट खूप प्रसिद्ध झाले. अमेरिकेतील कृष्णवर्णीय लोकांद्वारे चालवली जाणारी ही पहिली मोठी शाळा होती.

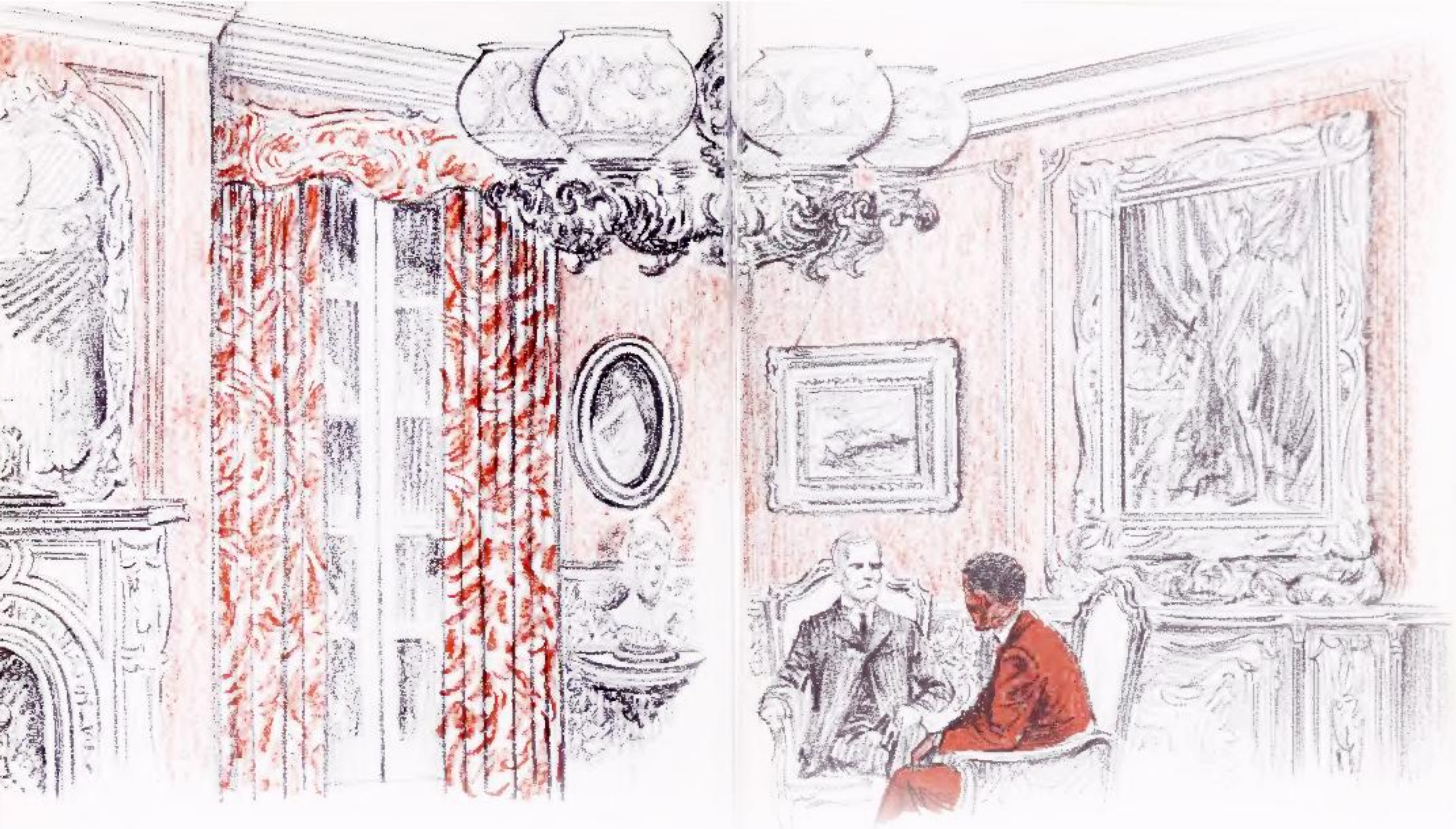

टस्केगी विद्यार्थ्यांनी पुस्तकांमधून खूप काही शिकले. त्यांनी त्यांच्या घरांसाठी टेबल, खुर्च्या आणि बेड बनवायला देखील शिकले.

त्यांनी शेती कशी करायची हे शिकले. मजबूत आणि तंदुरुस्त राहण्यासाठी काय खावे हे शिकले. आणि त्यांनी आणखी एक गोष्ट शिकली. त्यांनी शाळेचा आणि स्वतःचा अभिमान बाळगायला शिकले.

टस्केगी इन्स्टिट्यूटचे प्रमुख होणे सोपे काम नव्हते. शाळा नेहमीच गरीब होती. बुकर टी. वॉशिंग्टन यांना वारंवार इतरांकडून पैसे उभे करावे लागत होते.

तो उत्तरेकडे टस्केगीची कहाणी सांगण्यासाठी गेला. त्याने ती इतक्या स्पष्टपणे सांगितली की अनेक श्रीमंत पुरुष आणि महिलांनी त्याला शाळेसाठी पैसे दिले.

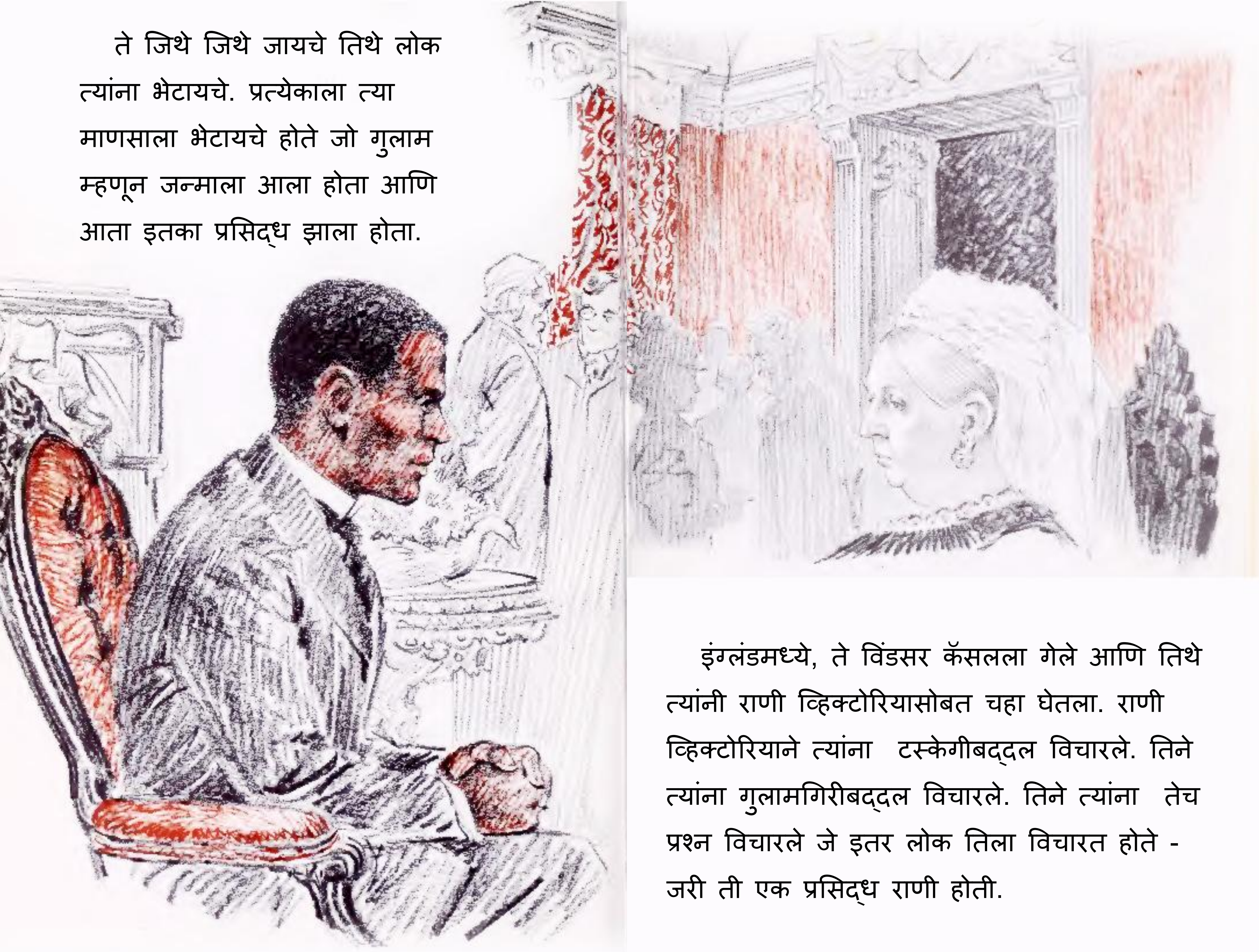

जसजशी वर्षे गेली तसतसे टस्केगी इन्स्टिट्यूट जगभर प्रसिद्ध झाले. बुकर टी. वॉशिंग्टन देखील प्रसिद्ध झाले.

त्याचे उत्तर आणि दक्षिण दोन्ही ठिकाणी अनेक मित्र होते. एका वसंत ऋतूमध्ये, त्याच्या काही मित्रांना लक्षात आले की बुकर थकला आहे आणि त्यांनी त्याला विश्रांतीची आवश्यकता असल्याचे सांगितले. त्यांनी त्याला तिकीट दिले आणि जहाजाने युरोपला पाठवले. जवळजवळ वीस वर्षांत बुकरला पहिल्यांदाच विश्रांती मिळाली.

ते जिथे जिथे जायचे तिथे लोक त्यांना भेटायचे. प्रत्येकाला त्या माणसाला भेटायचे होते जो गुलाम म्हणून जन्माला आला होता आणि आता इतका प्रसिद्ध झाला होता.

इंग्लंडमध्ये, ते विंडसर कॅसलला गेले आणि तिथे त्यांनी राणी व्हिक्टोरियासोबत चहा घेतला. राणी व्हिक्टोरियाने त्यांना टस्केगीबद्दल विचारले. तिने त्यांना गुलामगिरीबद्दल विचारले. तिने त्यांना तेच प्रश्न विचारले जे इतर लोक तिला विचारत होते - जरी ती एक प्रसिद्ध राणी होती.

त्यांच्या सहलीनंतर, बुकर टी. वॉशिंग्टन घरी परतले. त्यांनी टस्केगी येथे आणखी काही वर्षे कठोर परिश्रम केले. त्यांनी स्वतःला जास्त काम केले असावे. १९१५ मध्ये जेव्हा त्यांचे निधन झाले तेव्हा अनेकांना वाटले की ते जास्त कामामुळे मृत्युमुखी पडले.

कोणीही सर्वांना नेहमीच संतुष्ट करू शकत नाही. बुकर टी. वॉशिंग्टन देखील सर्वांना संतुष्ट करू शकले नाहीत. त्यांच्या मृत्यूनंतर, काहींनी म्हटले की टस्केगी इन्स्टिट्यूट कदाचित एक चांगली शाळा असू शकते.

काही लोक म्हणाले की बुकर टी. वॉशिंग्टन यांनी अशा गोष्टींचा विचार करायला हवा होता ज्या त्यांनी केल्या नाहीत. ते म्हणाले की त्यांनी अशा गोष्टी करायला हव्या होत्या ज्या त्यांनी केल्या नाहीत.

तथापि, बहुतेक लोक म्हणाले की बुकर टी. वॉशिंग्टन एक महान माणूस होता. त्याने टस्केगीमध्ये एक अद्भुत शाळा बांधली. त्याने त्याच्या अनेक कृष्णवर्णीय लोकांना अभिमान वाटला. बहुतेक लोक त्याला या गोष्टींसाठी नेहमीच लक्षात ठेवतील. ते त्याला एक असा माणूस म्हणून लक्षात ठेवतील जो गुलाम म्हणून जन्माला आला होता आणि अमेरिकेतील निग्रो लोकांना गुलामगिरीतून मुक्त करण्यास मदत केली होती.

समाप्त